

150 лет // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/168800>.

6. Роскопіна Ю. О. Перспективи впровадження в українських містах педагогічних тенденцій організації професійної підготовки юристів у вищій школі США / Ю. О. Роскопіна // Город. Культура. Цивілізація: матеріали III Міжнарод. науч.-теор. Інтернет-конф. (Харьков, апрель – май 2013 г.). – Х.: ХНАГХ, 2013. – С. 237 – 242.

Ядловська Ольга Степанівна,
кандидат історичних наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІСТОРИЧНІ УРОКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 рр.

Перебіг історичних подій боротьби за незалежність України неодноразово доводив, що запорукою досягнення успіху у державотворенні виступатиме згуртованість народу. Не став виключенням і період Української національної революції 1917-1921 рр. Однак, на жаль, втримати самостійність у значеній період українцям не вдалось: з одного боку, негативну роль відіграв вплив зовнішньополітичних чинників, з іншого – наявними були суттєві розбіжності між політичними силами і серед українського політикуму. Говорячи про циклічність історичного розвитку та своєрідну повторюваність деяких історичних віх, звертають увагу на події сьогодення, зокрема у питанні проголошення незалежності України 1991 р., подальшого становлення держави та викликів подій 2014-2018 рр. Безумовно, протягом перших двадцяти п'яти років незалежності відбулось ряд прорахунків (соціально-економічних освітніх, ідеологічних), які не дозволили нашій молодій державі досягти рівня розвитку більшості європейських країн. Разом з тим, євроінтеграційні прагнення частково реалізовані та залишаються пріоритетними, у державі проводяться реформи. Також слід підкреслити, що враховуючи консолідованість українців під час подій 2014 р., питання ймовірної втрати незалежності стало не тільки закритим, а, навпаки, породило впевненість у народженні нової української нації, яка продемонструвала нарешті громадянську зрілість. Чому ж сьогодні ми повертаємось до подій 100-річної давності? Тому що прорахунків, яких були наявні ще в період Національної революції 1917-1921 рр., припускаються і сьогоднішні очільники та й громадяни нашої держави. І саме врахування історичних уроків дозволить нам оцінити й історичне минуле, і сьогодення.

Відомий історик В. Верстюк розглядаючи історичне значення та уроки подій 1917-1921 рр., наголошує, що Українська революція мала чимало

спільного з російською, коріння обох виростало із суперечностей, які наприкінці XIX-XX ст. виникли між необхідною модернізацією Росії та інерцією до капіталістичних пережитків, насамперед, самодержавною владою, яка стримувала розвиток суспільства, створювала всілякі обмеження на шляху його самоорганізації і легального політичного життя. Разом з тим, дослідник стверджує, що національна складова принципово відрізняла Українську революцію Російської. Українська революція не була регіональним різновидом Російської революції ще й тому, що охопила не тільки східні, але й західно-українські землі. Отже, сучасна парадигма Української революції є досить складною і багатоплановою [2, с. 34]. Саме Українська революція стала періодом об'єднання українських земель та підґрунтям державотворчого процесу, що дозволило Україні вийти на міжнародну політичну арену. Таким шансом скористалась Україна і 1991 р. Разом з тим, орієнтація на Росію призвела до трагічних наслідків та втрати самостійності на початку XX ст. Події останніх років доводять нам, що слід проводити політику толерантності стосовно наших сусідів, проте й бути готовим до захисту власних територій.

Провідну роль у політичному житті держави відіграють партії та громадські організації. Найсприятливішим періодом для діяльності українських політичних партій, на думку О. Любовець, був період Центральної Ради – саме тоді спостерігався активний процес розширення партійних рядів, активна пропагандистська та агітаційна робота партій серед населення. Партії на той момент мали найбільший авторитет та підтримку народних мас, найбільшу кількість членів. У подальші періоди революції партійні лідери більш захопилися боротьбою за владу, зосередивши основну увагу не на розбудові власних партійних організацій та залученні на свій бік широких верств населення, а на намаганнях «творити високу політики». Майже повне зосередження уваги виключно на питаннях державотворення спричинило відрив партійних керівних структур від первинних організацій, втрату зв'язків із місцями [4, с. 11]. Зазначений погляд суголосний із сучасними подіями, коли переважають ідеологічні гасла, натомість ними прикриваються або через них менше розглядаються економічні та соціальні проблеми. Різниця полягає у тому, що політична еліта 1917-1921 рр. не тільки допустила протистояння соціальних та національних прошарків, але й не змогла втримати самостійність. Сьогодні ж лідери досить важко виводять країну з економічної кризи, а також стикнулись з проблемою окупації та анексії територій.

Як зазначає І. Бойко, боротьба Українського народу за державну незалежність 1917-1921 рр. показала, що одного факту проголошення самостійності недостатньо. Як і тоді, так і тепер, потрібна єдність усіх політичних сил держави, якої завжди бракувало в Україні. Саме відсутність такої єдності була основною причиною поразки української національно-демократичної революції 1917-1921 рр. і є найважливішим уроком для

сучасної України, адже єдність всіх політичних і національно-патріотичних сил сприяє досягненню спільної мети – побудови демократичної і правової держави [1].

Основною причиною поразки УНР за Центральної Ради була російська більшовицька збройна агресія та окупація нею Української Народної Республіки у 1918 р. Цей урок є дуже повчальним і актуальним, оскільки треба насамперед використати всі зусилля для захисту державного суверенітету. У випадку збереження Української держави за Центральної Ради, чи за П. Скоропадського, чи за Директорії, ніяких цілеспрямованих голодоморів-геноцидів, репресій, репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 рр., масових порушень прав людини в Україні можливо не було б. Тому український народ в сучасний період повинен консолідуватися, виконати свій борг перед пам'яттю мільйонів українців, які стали жертвами комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 рр. – зберегти єдину, неподільну і соборну Українську державу [5].

Урок 1917 року і тепер – доволі банальний, підкреслює В. В'ятрович. Треба дорослішати і розуміти, що немає сталих союзників, є інтереси. У нас немає ніяких «вічних друзів», чи «адвокатів» у міжнародній політиці – є ситуативні партнери. Ніколи і нікому Україна не буде потрібна більше, ніж самим українцям. Сьогодні ситуація на відміну від 1917 р. відрізняється. Тоді були зовсім інші технічні можливості. Ця війна є більше інформаційною, ніж територіальною. Ця війна за ідентичність – йдеться про те, щоб завоювати не територію, а українців. І дійсно, в інформаційному плані Україна допускає слабкість. Сто років тому Центральна Рада і Генеральний Секретаріат також допускала аналогічну проблему, допускаючи російську більшовицьку пропаганду [5]. Полемізуючи із наведеною думкою, зазначимо, що наявними виступають прорахунки внутрішньої інформаційної політики. З одного боку, протягом багатьох років усе українське пропагувалось із т. зв. «шароварщиною», з іншого боку, саме прогалини всебічного розвитку української мови та культури (українське радіо, телебачення та українські квоти, цикли передач про культуру, мову, мовне питання) стали причиною посереднього (а інколи негативного) впливу інформаційного чинника на формування українця-громадянина. Більш позитивну роль у цьому процесі відіграв Інтернет.

Але треба цілком усвідомлювати, акцентує С. Кульчицький, що у серпні 1991 р. нічого такого особливого не сталося. Народ не вийшов на барикади, незалежність, як кажуть, впала зненацька на голову громадянам. Але вона таки не впала, бо уся заслуга належить якраз тим борцям за волю країни, які виступали за неї 100 років тому.[...] Але українці тепер і українці 100 років тому – це зовсім інші українці. Видно, що ті інструменти, які дуже добре працювали в Україні 100 років (коли радянська Україна нічого не могла робити без дозволу і згоди центру – Кремля), зараз вже абсолютно не спрацьовують, зараз вони буксують, зараз вони провалюються. Рівень

національного усвідомлення, рівень самоорганізації українців, здатність їх об'єднуватися між собою, є на порядки вищим, і через це власне, розрахунок Росії на повторення сценарію 1917 -1918 років є абсолютно хибним і це видно вже в теперішніх подіях [3].

Отже, на сьогодні українському суспільству слід переосмислити та врахувати історичні уроки: уникати внутрішньопартійної боротьби та боротьби між блоками (партіями) одного ідеологічного спрямування, виховувати або робити осмислений вибір лідерів, які б не проголошували популістські лозунги, а змогли б повести за собою націю. Деяким лідерам партій слід було б менше думати про задоволення власних амбіцій. Лише опора на власні сили може призвести до перемоги, а вона досягається перш за все забезпеченням згоди в Україні, маючи на увазі послідовну, ґрунтовну, толерантну та всебічну роботу в пропагуванні українського слова, культури, історії. Безумовно, провідну роль у самоусвідомленні нації відіграють історичні здобутки, увага до історичних подій, їх переосмислення.

Література

1. Бойко І. Історичні уроки втрати української державності в період Української революції 1917-1921 рр. / І.Й. Бойко //Актуальна юриспруденція. Науково-практична Інтернет-конференція 13 квітня 2017 р. «Правозастосування: теорія, методологія та практика». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=section&id=37&Itemid=221&lang=ru.– Назва з екрану.
2. Верстюк В. Українська революція: історичне значення та уроки // Україна в революційних процесах перших десятиліть ХХ ст.: Матеріали Міжнарод. Наук.-теоретичної конференції, м. К., 20-21 листопад 2007 р. / НАН України, Ін-т політ та етнонац. Досліджень імені І.Ф. Кураса, Ін-т історії України; Ред. кол.: В.М.Литвин (голова), В.А. Смолій (заст. голови) та ін. – К., 2007. – С. 33-43.
3. Глуховський М. Історик Станіслав Кульчицький: Нинішня Україна змогла об'єднати практично всі території, населені українцями, і це дуже добре. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/interviews/istorik-stanislav-kulchickiy-467859.html>. – Назва з екрану.
4. Любовець О. Українські партії революційної доби 1917-1920 рр.: Нариси історії та програмні документи / О.М. Любовець. – К.: Парламентське вид-во, 612 с.
5. Сюдюков І. 1917: революція як застереження // День. 16 лютого 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/tema-dnya-podrobyci/1917-revoluciya-yak-zasterezhennya>. – Назва з екрану.